

BESLUT

2016-10-31

Dnr: 16/01926

SAKEN

P3 Dokumentär: Dag Hammarskjöld och dödskraschen, 2016-05-22, dokumentär om spekulationerna kring Dag Hammarskjölds död; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmet frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

PROGRAMMET

Dokumentären handlade om spekulationer kring vad som egentligen hände när Förenta Nationernas generalsekreterare Dag Hammarskjöld omkom i en flygplanskrasch år 1961. Reportern sa att utredningarna från 1962 som gjorts av Nordrhodesia konstaterade att olyckan berodde på pilotfel. Att allt pekade på att piloten hade läst av höjdmätarna fel. Reportern sa därefter att FN:s utredning från samma år däremot inte drog några slutsatser om orsaken till olyckan. Flera teorier om omständigheterna kring dag Hammarskjölds död presenterades. Bland annat att planet hade skjutits ner av en belgisk pilot.

En man som av reportern presenterades som en tidigare Kongoambassadör sa bland annat att det var rena spekulationer och skrönor att planet skulle ha blivit nerskjutet. Ambassadören avfärdade flera spekulationer. Reportern sa följande.

(Reportern) – [Namnet på ambassadören] avfärdar också att det skulle ha funnits en bomb på gömd ombord. Den borde i så fall ha utlöst mycket tidigare. Han konstaterar att kapten [personnamn] var utsövd och nykter och att höjdmätarna var rätt inställda. Kvar är slutsatsen att det var pilotfel.

Ambassadören sa att han inte kunde komma fram till något annat än att det var en olycka, ett pilotfel. Han sa vidare att det fanns en efterlevande hustru till piloten och en ledning som var angelägen om att säga att det inte kunde vara ett pilotfel.

ANMÄLAN

Anmälaren för fram att han tjänstgjorde under 1960-talet som specialflygläkare och haveriutredare i Flygvapnet och i tjänsten befattade sig med omständigheterna kring Dag Hammarskjölds död. Anmälaren anser sammanfattningsvis att programmet gav en ofullständig och delvis oriktig redovisning av omständigheterna kring Dag Hammarskjölds död. Enligt anmälaren består spekulationerna kring Dag Hammarskjölds död av två kategorier. Representanter för ansvariga luftfartsmyndigheter, svenska politiker och flygbolaget Transair som har som gemensamt intresse att fransäga sig ansvaret för kraschen. Den andra kategorin är personer som vill göra sig märkvärdiga och/eller tjäna pengar.

Det hade varit rimligt, att dokumentären – efter att kort ha redovisat tidigare spekulationer – mynnade ut i det som var helt nytt och som pekade ut en sannolik väg till det närmaste man kan komma till, varför och hur Dag Hammarskjöld avled. Så skedde inte. Trots att alla spekulationer avvisats av FN:s båda rapporter, 1962 och 2015, samt The Hammarskjöld Commission, tar dokumentären mycket ingående upp dem. Dessutom tillfogas ytterligare ett flertal spekulationer av privatutredare och fritidsforskare. Resultatet blir att den tilltrasslade och komplicerade bilden blir än mer verklighetsfrämmande och svärgenomtränglig och minst av allt klarläggande. Ingenting tas upp om de nytillkomna fakta från FN-utredningen år 2015 angående pilotfel. Den enda övergripande haveriorsaken som alltid varit och även i dag är högaktuell är pilotfel. Det är ingen spekulation utan framgång av sammanställning av fakta. Besättningsmedlemmarna hade överskridit sina flygtimmar och flygfartsinspektionen brast i sin tillsyn och säkerhestrutiner. Det orsakade pilotfelet och därmed Dag Hammarskjölds död.

Anmälaren är dessutom kritisk till att en person femton gånger benämndes ambassadör i Kongo trots att han var en underordnad UD-tjänsteman.

AKTUELL BESTÄMMELSE

Sveriges Radio ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara

vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att utgångspunkten för programmet var att presentera olika spekulationer som förekommit kring Dag Hammarskjölds död. Nämnden anser inte att den utgångspunkten i sig strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. Vad anmälaren anför i övrigt medför inte heller att programmet strider mot dessa krav.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens vice ordförande Kristina Ståhl efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Johannes Wik